CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

Độc lập – Tự do – Hạnh phúc

Hồ Chí Minh, ngày 10/11/2026

BẢN KIẾN NGHỊ

(V/v: Rà soát triết lý lập pháp, bảo vệ nguyên tắc toàn vẹn thân thể của người dưới 18 tuổi và loại trừ triệt để nguy cơ thương mại hóa trong Dự án Luật Hiến, lấy, ghép mô, bộ phận cơ thể người và hiến, lấy xác)

KÍNH GỬI:

• Ủy ban MTTQ nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam;

• Ủy ban Thường vụ Quốc hội nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam;

• Chủ tịch Quốc hội và các vị Đại biểu Quốc hội;

• Ủy ban Tư pháp của Quốc hội;

• Ủy ban Dân nguyện và Giám sát của Quốc hội;

• Thủ tướng Chính phủ và Ban cán sự Đảng Bộ Y tế, Bộ Tư pháp;

• Hội đồng Dân tộc và các cơ quan hữu quan, Hội Bảo vệ Quyền trẻ em Việt Nam.

Với tư cách là một người am hiểu pháp luật, thượng tôn pháp luật và là một công dân có trách nhiệm với tương lai giống nòi, tôi trân trọng đệ trình Bản kiến nghị này tới các quý vị Lãnh đạo, các cơ quan có thẩm quyền lập pháp nhằm phân tích đa chiều, toàn diện và trực diện về chính sách liên quan đến việc cho phép/nới lỏng điều kiện lấy mô, bộ phận cơ thể người dưới 18 tuổi trong dự thảo luật đang được thảo luận.

Pháp luật sinh ra là để xác lập trật tự, bảo vệ người yếu thế và mang lại sự an tâm cho xã hội. Một đạo luật điều chỉnh lĩnh vực nhạy cảm bậc nhất liên quan đến thân thể, sự sống và tính mạng con người – đặc biệt là trẻ em – cần phải được soi chiếu qua lăng kính của triết lý lập pháp nghiêm cẩn, dữ liệu thực tiễn định lượng, tâm thức văn hóa dân tộc và năng lực kiểm soát rủi ro của hệ thống tư pháp.

Dưới đây là các phân tích và kiến nghị cụ thể:

I. KHI NÀO MỘT QUAN HỆ XÃ HỘI CẦN ĐƯỢC LẬP PHÁP?

SỰ KHUYẾT THIẾU CƠ SỞ THỰC TIỄN VÀ NGHỊCH LÝ "CÁ BIỆT HÓA THÀNH QUY TẮC PHỔ QUÁT"

Trong khoa học pháp lý, một quy phạm pháp luật chỉ được hình thành khi nó điều chỉnh các mối quan hệ xã hội mang tính phổ biến, ổn định, lặp đi lặp lại và có nhu cầu khách quan được nhà nước công nhận. Ngược lại, việc luật hóa những kịch bản hy hữu, mang tính giả định cá biệt là một sai lầm nghiêm trọng về phương pháp luận lập pháp.

1. Sự thiếu vắng dữ liệu điều tra tác động chính sách định lượng: Lập luận mở rộng diện người dưới 18 tuổi tham gia hiến mô/tạng (kể cả trong trường hợp hiến cho người thân hoặc sau chết não/ngừng tuần hoàn) hoàn toàn thiếu vắng các khảo sát thực chứng độc lập:

o Có bao nhiêu gia đình tại Việt Nam trong 10 năm qua rơi vào hoàn cảnh hy hữu: vừa có người thân cần ghép tạng, lại vừa có một người dưới 18 tuổi không may rơi vào trạng thái chết não/ngừng tuần hoàn tương thích?

o Bao nhiêu người dân, bao nhiêu trẻ em ấy thực sự có "nguyện vọng pháp lý" tha thiết đòi hỏi quyền được hiến mô, tạng trước tuổi trưởng thành?

Khi chưa đưa ra được các số liệu này, cơ quan soạn thảo đang xây dựng chính sách dựa trên giả thuyết y khoa trừu tượng, chứ không xuất phát từ đòi hỏi bức thiết của đời sống xã hội. Một đạo luật không thể tạo ra một hành lang pháp lý mở rộng cho hàng triệu trẻ em chỉ để phục vụ cho một vài ca bệnh cá biệt.

2. Nguyên tắc "Không gây hại": Nghĩa vụ hàng đầu của nhà làm luật là cân nhắc chi phí - lợi ích. Nếu một chính sách chỉ mang lại xác suất cứu chữa cho một số rất ít trường hợp, nhưng lại tạo ra kẽ hở khổng lồ đe dọa sự an toàn của toàn bộ trẻ em trong xã hội, thì nguyên tắc bất di bất dịch là: Tuyệt đối không ban hành chính sách đó.

II. CÁI BẪY NGOẠI SUY LUẬT PHÁP VÀ RỦI RO BẤT ĐỐI XỨNG CỦA VIỆT NAM

Việc trích dẫn một số quốc gia phương Tây có quy định về hiến ghép mô tạng ở người dưới 18 tuổi là một sự so sánh cơ học, khập khiễng và tiềm ẩn rủi ro rất lớn nếu áp dụng vào thực trạng nước ta.

1. Sự bất đối xứng về hệ thống thể chế và hạ tầng xã hội: Các quốc gia phát triển áp dụng mô hình này dựa trên nền tảng an sinh xã hội bao phủ toàn dân, hệ thống định danh sinh

trắc học khép kín, cơ chế giám sát xung đột lợi ích y tế độc lập hoàn hảo và đặc biệt là tỷ lệ kiểm soát tội phạm có tổ chức cực kỳ nghiêm ngặt.

Trong khi đó, tại Việt Nam:

o Tình trạng mua bán nội tạng bất hợp pháp, "cò mồi" ghép tạng núp bóng danh nghĩa "tự nguyện hiến tặng" vẫn diễn biến phức tạp, tinh vi, liên tục bị cơ quan công an triệt phá.

o Lưới an sinh xã hội chưa bảo bọc được hết các gia đình nghèo cùng quẫn, trẻ em vùng sâu, vùng xa, trẻ em có hoàn cảnh đặc biệt khó khăn.

2. Mối nguy biến trẻ em thành đối tượng của nạn săn lùng và thương mại hóa: Một khi pháp luật hé mở bất kỳ khe cửa nào cho phép lấy mô, tạng từ người dưới 18 tuổi (kể cả mô tái sinh), các đường dây tội phạm xuyên quốc gia và thị trường chợ đen sẽ lập tức tìm cách luồn lách. Khi cái giá của sự sống được đặt lên bàn cân thương mại, trẻ em – đối tượng yếu thế không có khả năng tự vệ và không tự chủ tài chính – sẽ trở thành đích ngắm của các thủ đoạn ép buộc, làm giả hồ sơ nhân thân, dàn dựng tư cách người nhà để hợp thức hóa việc lấy mô tạng.

Rủi ro đối với người lớn có thể sửa sai, nhưng một đứa trẻ bị tước đoạt một phần cơ thể hay tính mạng là bi kịch vĩnh viễn không thể hoàn nguyên. Một xã hội văn minh không được phép đem trẻ em ra đặt cược với xác suất rủi ro, dù là 0,01%.

III. SỰ THA HÓA CỦA KHÁI NIỆM "ĐỒNG THUẬN" VÀ XUNG ĐỘT PHÁP LÝ NỀN TẢNG

Các ý kiến ủng hộ thường dựa vào điều kiện: "Phải có sự đồng ý của cha mẹ/người giám hộ và sự đồng thuận của chính đứa trẻ". Dưới góc độ khoa học pháp lý, điều kiện này chứa đựng lỗ hổng pháp lý nghiêm trọng:

1. Về năng lực hành vi dân sự và nhận thức pháp lý: Theo Luật Trẻ em 2016 và Bộ luật Dân sự 2015, người dưới 18 tuổi là người chưa thành niên, chưa hoàn thiện về mặt nhận thức, tâm lý, sinh lý và ý chí pháp lý. Trẻ em không thể nhận thức đầy đủ về những hậu quả y học, suy giảm sức khỏe lâu dài, nguy cơ biến chứng mổ xẻ trên bàn mổ hay những sang chấn tâm lý đi suốt cuộc đời. Do đó, cái gọi là "sự đồng ý tự nguyện" của đứa trẻ trong trường hợp này là vô hiệu về bản chất ý chí tự do.

2. Khủng hoảng xung đột lợi ích của người đại diện: Quyền của người giám hộ sinh ra là để bảo vệ trẻ, không phải để định đoạt thân thể trẻ. Giả định trong một gia đình:

o Người cha/mẹ (trụ cột kinh tế) bị bệnh hiểm nghèo cần ghép mô, tạng để sống;

o Hoặc gia đình rơi vào cảnh vỡ nợ, bế tắc tài chính cùng cực;

Lúc này, ý chí của cha mẹ với tư cách người đại diện sẽ bị xung đột nghiêm trọng giữa việc cứu bản thân họ / giải quyết nợ nần với việc bảo vệ đứa con. Đứa trẻ đứng trước áp lực của chữ "hiếu", trước sự kỳ vọng và u uất của gia đình, sẽ bị tước đoạt hoàn toàn khả năng nói chữ "Không". Khái niệm "tự nguyện hiến" lúc này chỉ là một chiếc mặt nạ che đậy sự cưỡng bức tâm lý vô hình. Không một Hội đồng Đạo đức y khoa nào tại bệnh viện có thể ngồi trong từng gia đình để thẩm tra được áp lực tâm lý hay những giao dịch ngầm phía sau chữ ký của người giám hộ.ư

IV. TRIẾT LÝ NHÂN VĂN VÀ ĐẠO LÝ GIA ĐÌNH VIỆT NAM: KHÔNG THỂ CHẤP NHẬN SỰ "HY SINH NGƯỢC"

Pháp luật không bao giờ là các con chữ vô hồn, mà phải là sự kết tinh của luân thường đạo lý và văn hóa ngàn đời của dân tộc:

1. Tâm thức "Không nỡ" của đạo lý gia đình Việt: Dân tộc Việt Nam có truyền thống hy sinh tất cả vì con cái. Bậc làm cha làm mẹ, ông bà, cô chú thà chịu đau đớn, thà chết chứ không bao giờ nỡ tâm để con cháu mình phải lên bàn mổ, chịu thuốc mê, rạch da xẻ thịt để lấy mô, lấy tạng nuôi sống bản thân.

Ngay cả khi chỉ là "mô tái sinh", việc đưa một đứa trẻ vào phòng phẫu thuật xâm lấn, chọc hút tủy xương hay cắt lọc tế bào là hành vi gây đau đớn trực tiếp lên thân xác non nớt của các em. Một người lớn thực sự có nhân cách và tình thương sẽ không bao giờ cảm thấy thanh thản khi tiếp tục sống nhờ vào sự tổn hại thể chất của một đứa trẻ. Đạo lý Á Đông không bao giờ dung dưỡng cho một sự "hy sinh ngược" như vậy.

2. Trách nhiệm của xã hội đối với thế hệ tương lai: Cho đi chứ không tước đoạt: Trẻ em dưới 18 tuổi đến với cuộc đời này là để được bảo bọc, được yêu thương, được trao quyền học hành, rèn luyện đạo đức và phát triển thể chất. Bổn phận của người lớn, của toàn thể xã hội là:

o Làm sao cung cấp cho các em đầy đủ dinh dưỡng, sự bình an, tri thức sâu rộng và một trái tim nhân ái mang bản sắc văn hóa Việt Nam.

o Làm sao để các em được nuôi nấng trong sự vẹn toàn tuyệt đối về mặt thể xác lẫn tinh thần.

Xã hội không được phép bắt các em phải gánh vác bất kỳ trách nhiệm sinh học hay áp lực cứu người nào của người lớn. Hãy để các em lớn lên khỏe mạnh, lành lặn. Đừng bao giờ biến thân thể của trẻ em thành nguồn nguyên liệu dự phòng cho y học.

V. SỰ PHẢN ỨNG DỮ DỘI CỦA XÃ HỘI LÀ TÍN HIỆU PHONG VŨ BIỂU VỀ AN NINH PHÁP LÝ

Pháp luật ban hành là để kiến tạo sự ổn định và bình yên. Một chính sách vừa mới nhen nhóm trên bàn thảo luận đã khiến hàng triệu phụ huynh hoang mang, cử tri lo sợ, dư luận phản đối kịch liệt là bằng chứng rõ nhất cho thấy: Chính sách đó không phù hợp với lòng dân và thiếu tính chính danh.

• Phản ứng của người dân không phải là sự cảm tính mù quáng, mà là tiếng chuông cảnh báo về bản năng bảo vệ giống nòi.

• Nếu cố tình ban hành một đạo luật đi ngược lại tâm thức chung của xã hội, văn bản đó không những không đi vào cuộc sống mà còn làm xói mòn niềm tin của nhân dân vào tính nhân đạo của Nhà nước, gây nhiễu loạn trật tự xã hội và tạo ra sự nghi kỵ sâu sắc giữa người dân với hệ thống y tế.

VI. KIẾN NGHỊ VÀ GIẢI PHÁP THAY THẾ KHẢ THI

Từ những phân tích khách quan, khoa học và thực tiễn nêu trên, tôi trân trọng kiến nghị tới Ủy ban Thường vụ Quốc hội, Ban soạn thảo và các vị Đại biểu Quốc hội:

1. Thiết lập nguyên tắc "vùng cấm tuyệt đối" đối với người dưới 18 tuổi:

o Khẳng định trong Luật: Nghiêm cấm tuyệt đối việc lấy mô (kể cả mô tái sinh), bộ phận cơ thể người từ người sống dưới 18 tuổi trong mọi trường hợp, không có ngoại lệ.

o Không cho phép người dưới 18 tuổi đăng ký hiến mô, tạng, hiến xác sau khi chết/chết não; không cho phép người giám hộ thay mặt trẻ em dưới 18 tuổi quyết định việc hiến mô tạng của các em. Thân thể trẻ em phải được bảo toàn nguyên vẹn tuyệt đối trước pháp luật.

2. Tập trung nguồn lực vào các giải pháp văn minh và gốc rễ: Cứu sống người bệnh là mục tiêu cao cả, nhưng phải cứu người bằng những con đường nhân đạo bền vững:

o Khai thông nguồn hiến từ người trưởng thành chết não: Nhà nước cần tập trung cải cách quy trình chẩn đoán chết não, hoàn thiện mạng lưới điều phối quốc gia, đẩy mạnh truyền thông và chính sách đãi ngộ, tôn vinh người trưởng thành hiến tạng.

o Đầu tư khoa học công nghệ: Thúc đẩy nghiên cứu phát triển các giải pháp tạng nhân tạo, liệu pháp tế bào gốc nuôi cấy từ người trưởng thành và công nghệ y sinh tiên tiến.

3. Trách nhiệm thẩm tra và giám sát tối cao của Quốc hội: Kính đề nghị Ủy ban Xã hội, Ban Dân nguyện và từng vị Đại biểu Quốc hội lắng nghe tâm tư của hàng triệu cử tri, thực hiện quyền chất vấn, yêu cầu cơ quan soạn thảo giải trình minh bạch và kiên quyết sử dụng lá phiếu đại biểu để loại bỏ hoàn toàn các quy định mở rộng đối với người dưới 18 tuổi ra khỏi Dự thảo Luật trước khi bấm nút thông qua.

Chúng tôi tin tưởng sâu sắc vào bản lĩnh, trí tuệ và tấm lòng vì dân của các vị Đại biểu Quốc hội. Giữ gìn sự an toàn và vẹn toàn cho thế hệ trẻ thơ của đất nước không chỉ là một quyết sách pháp lý đúng đắn, mà là mệnh lệnh thiêng liêng từ lương tri của một quốc gia độc lập và nhân bản.

Kính chúc các vị Lãnh đạo, các vị Đại biểu Quốc hội nhiều sức khỏe, sáng suốt và bản lĩnh trên con đường lập pháp vì con người, vì một Việt Nam trường tồn và thịnh vượng.

Trân trọng,

KÍNH THƯ,

NGUYỄN QUANG DŨNG